

Програма за развитие на базови умения

Това е програма създадена за работа с лица с нарушения от аутистичния спектър. Целта е изграждане на основни за развитието и функционирането умения. Програмата се провежда в индивидуален и/или групов формат, като лицето е подкрепяно от специалист. Нивото на овладяване на уменията по програмата се ревизира на всеки шест месеца. Създаването на умения във всяка от областите по програмата е предпоставка лицето да бъде включено в друга терапевтична програма. Целите по програмата се обсъждат и договарят с всеки клиент и/или неговите родители/ други грижещи се за него.

- **Социо-комуникативни умения**- това е област за работа, в която се цели да се развият уменията на детето/ младежа да комуникира с околните в различни ситуации и в различно обкръжение.
Целта е да се подобрят уменията на детето/ младежа да инициира общуване по приемлив начин и да реагира в ситуации на общуване, иницирано от друг.
В зависимост от особеностите, интересите и нивото на развитие, в рамките на програмата може да се планира работа по въвеждане на алтернативна комуникативна система.
- **Регулация на поведението**- научаване на адаптивно поведение и умения за работа в индивидуален контекст, важно условие за усвояване на нови умения и знания.
Очаква се детето/ младежа да разбира значението на „НЕ”, „СПРИ”, „ЕЛА”, „ЧАКАЙ”.
Да се справя по приемлив начин със ситуации на отказ, отлагане, промяна в първоначалните намерения и планове. Да се справя по приемлив начин с промяна в ежедневието и обичайната последователност на дейностите от ежедневието.
- **Психомоторни умения**–тази област е важна основа за усвояването на нови умения и създаване и развиване на интереси. Тя включва развиване на умения, свързани с общата и фината моторика.
Целта е детето/младежа да придобие по-добро усещане за тялото си, както и да се работи върху: ниво на активност и мускулен тонус; координация и баланс на тялото; преодоляване на препятствия; контрол върху скорост и точност на движенията; организиране, планиране на движенията на тялото.
Също така: да се работи върху подобряване на уменията за манипулиране с ръцете, пръстите по контролиран начин; да се хващат предмети, да се манипулира с тях по диференциран начин, да се работи с двете ръце едновременно и други.
- **Умения за имитация**- това е базово умение за развитие и учене. Важно е, както за развитие на комуникация, така и за научаване на ново, адаптивно поведение. Често, детето с аутизъм се затруднява да имитира спонтанно поведението на околните, затова това умение трябва да бъде усвоявано и развивано.
Акта на имитация зависи от много фактори, свързани с мотивацията, интересите, сензорната преработка, контрол над общата моторика, фината моторика, уменията за планиране на детето, както и социо-комуникативните умения.
В програмата за развитие на базови умения, детето/ младежа трябва да се научи да подражава, да имитира определени действия с цялото тяло, части на тялото, с предмет.
- **Перцептивни умения**- свързани са с организирането, идентифицирането и правилната интерпретация на информацията от средата и обкръжението. Тези умения са основата за развитие на когнитивни умения. Нарушението им може да бъде предпоставка за неадаптивно поведение.

Тук се очаква детето/младежа да възприема предметите в тяхната цялост, като съвкупност от различни характеристики със съответно предназначение.

- **Базови познавателни умения**- в този начален етап, с детето се работи за развитие на умения за групиране, свързване на картинка и предмет, сортиране, допълване на липсващ елемент от изображение, запознаване с основните характеристики на предметите като форма, големина, цвят и други. На този етап, детето е ангажирано със зрителни, манипулативни дейности. Организирането и представянето им еднозначно говори за това, каква е задачата и какво се очаква детето да направи.
Очаква се детето/ младежа да разпознава предмети от обкръжението и да борави с тях по функционален, адаптивен начин в по-голямата част от времето.
- **Прагматични/адаптивни умения**– в основата на тази област стоят умения, необходими на детето/младежа да развие независимост и автономност от възрастните.
Уменията, които се очаква детето/ младежа да овладее и използва в ежедневието си, варират според това, каква е възрастта му и кои умения са оценени като функционални към момента на провеждане на програмата.

Основни характеристики на програмата:

- Редовни и системни занимания с детето/младежа по заложените в Програмата за работа цели и задачи.
- Регулярни срещи с родителите за обсъждане работата с детето/младежа, които се провеждат на всеки 6 месеца, а при нужда по-рано. Срещите могат да бъдат инициирани както от специалистите, така и от родителите.
- Попълване и предоставяне на анкетни карти, въпросници, бланки, които касаят актуалното състояние на детето/младежа в различни ситуации.
- Консултиране на родителите по заложените в Програмата цели и задачи на работа.
- Включване на родителите, чрез продължаване на заложените в Програмата цели и задачи извън пряката терапевтична работа със специалиста. За целта се използва Месечен план, изготвен от специалистите, който се обменя с родителите, и в който са описани конкретни предложения и дейности как могат да бъдат упражнявани поставените цели.
- Продължителността на Програмата варира според индивидуалните потребности на всяко дете/младеж и нивото му на функциониране.
- Работата по Програмата се съобразява с нивото на функциониране на всяко дете/младеж и неговите потребности.
- Целите по Програмата се обсъждат и договарят с всеки клиент и/или неговите родители/ други подкрепящи възрастни.
- Нивото на овладяване на уменията по Програмата се ревизира на всеки 6 месеца.

Формат на работа:

- Програмата се води от психолог, специален педагог, логопед.
- Програмата се провежда в индивидуален и/или групов формат.
- Препоръчителен брой лица в група – 3-4.